

MOKINIO BIBLIOTEKA

LIUDAS GIRA

VALSTYBINE
PEDAGOGINĖS LITERATŪROS LEIDYKLA
KAUNAS - 1956

MOKINIO BIBLIOTEKA

LIUDAS GIRA

*Paruošta
pagal Lietuvos TSR
Švietimo ministerijos
programą*

VALSTYBINE
PEDAGOGINĖS LITERATŪROS LEIDYKLA
KAUNAS - 1956

*Lietuvių literatūra
1956 m. IX. 29.*

LIUDAS GIRA

(1886—1946)

L. Gira yra vienas ižymiausių lietuvių poetų. Už didelius nuopelnus literatūros srityje jam suteiktas Lietuvos TSR liaudies poeto vardas. Jo kūrybiname kelyje, kol poetas atėjo į tarybines pozicijas ir pasiekė pilnutinį savo talento suklestėjimą, buvo nemaža prieštaravimų, klaidžiojimų ir ieškojimų.

L. Gira gimė 1886 m. Vilniuje, smulkaus tarnautojo šeimoje. Kurį laiką mokėsi Vilniaus gimnazijoje, paskui išlaikė egzaminus vaistininko padėjėjo vietai užimti. Ketvertą metų išbuvo Vilniaus kunigų seminarijoje, tačiau jos nebaigė. Vėliau lankė teatro studiją.

Literatūrinį darbą L. Gira pradėjo 1903 metais. Pirmasis jo eiléraščių rinkinys „Dul-dul-dūdelė“ pasirodė 1909 m. Netrukus išėjo dar trys eiléraščių rinkiniai: „Žaliojoj pievelėj“ (1911), „Tévynės keliais“ (1912), „Laukų dainos“ (1912). Tuo metu poetas suredagavo ir išleido keletą lietuvių literatūros antologijų, aktyviai bendradarbiavo buržuazinėje periodinėje spaudoje.

To laikotarpio kūriniuose poetas nuoširdžiai apdainuoja vargingą Lietuvos liaudies gyvenimą, pasmerkia carizmo vykdomą nacionalinę priespaudą, parodo žiaurų kapitalistinį išnaudojimą, buržuazinės visuomenės socialinius prieštaravimus („Mano kraštas“, „Trys berželiai“ ir kt.). Daugelyje eiléraščių stengiamasi įkvėpti tikėjimą šviesesne ateitimini, kuri turi išaušti darbo žmonėms, nusikračius visokeriopos priespaudos ir išnaudojimo („Ar girdėjai“, „Iš jaunos krūtinės“, „Sveikas, viesule“ ir kt.).

Kai kuriuose savo kūriniuose L. Gira iškelia poeto ryšį su liaudies likimu, pabrėžia literatūros visuomeninę reikšmę („Tau ta ir poetai“, „Dainius ir žmonės“ ir kt.).

Geriausieji to laikotarpio L. Giro eiléraščiai susilaukė didelio populiarumo ne tik dėl savo aktualaus ir darbo žmogui suprantamo turinio, bet ir dėl mokamai panaudotų liaudies poetinės kūrybos meninės išraiškos priemonių. Todėl L. Giro eiléraščiai „Trys berželiai“, „Ne margi sakaléliai“, „Dul-dul-dūdelė“ ir kt.

virto liaudies plėčiai dainuojamomis dainomis. Tai yra aukštas L. Giros poezijos įvertinimas.

L. Gira įtvirtino retai tuometinėje lietuvių poeziuje vartoamas formas — trioletą, oktavą, sonetą, praturtino stilistines bei kompozicines priemones.

To laikotarpiu L. Giros poeziuje sūtinkama ir žymių idėjinių prieštaravimų bei nenuoseklumų: poetas nesuprato liaudies socialinės kovos už išsivadavimą esmęs, pritarė buržuazinėms-nacionalistinėms „tautinės vienybės“ iliuzijoms, neišvengė savo kūriniuose pesimistinių, rezignacinių nuotaikų. Tai silpnino L. Giros kūrybos reikšmę.

Pirmajame savo kūrybos etape (ligi 1917 m.) L. Gira pasireiškė ir kaip dramaturgas (tragedija „Kerštas“, pjesė „Beauštanti aušrelė“ ir kt.), publicistas ir literatūros kritikas, pasirašinėjęs E. Radzikausko slapyvardžiu.

Antrajame L. Giros kūrybos etape (1917—1940) pastebimi vis didesni poeto idėjiniai svyrapimai. Nors jis ir šiuo metu išleidžia keletą savo poezijos rinkinių („Ziežirbos“ — 1921, „Žygio godos“ — 1928 ir kt.), tačiau jie kokios nors didesnės išliekamios meninės vertės neturi. Poetas pasiduoda buržuazinės visuomenės dekadansui, nukrypsta į simbolizmą, pompastiškai apdainuoja įvairius buržuazinės Lietuvos oficialiojo gyvenimo reiškinius.

Tačiau pamažu L. Giros poeziuje pradeda rastis kritikos bei nepasitenkinimo buržuazine santvarka motyvų. Tokios L. Giros nuotaikos vis labiau stiprėja po 1936 metų, kai poetas pradeda domėtis Tarybų Sąjunga, tarybinių tautų gyvenimu, kai, eidamas Lietuvos rašytojų valdybos pirmininko, kuriuo jis buvo išrinktas 1936 m., pareigas, labiau suartėja su antifašistiniais Lietuvos rašytojais, geriau susipažista su tarybine literatūra, apsilanko Tarybų Sąjungoje (1939 m.).

Visa tai padėjo L. Girai kritiškai įvertinti savo ankstyvesnių pozicijas, ideologiškai persiorientuoti ir pasitraukti iš buržuazinės stovyklos. Todėl, kai 1940 m. buvo nuversta fašistinė diktatūra Lietuvoje ir atkurta Tarybų valdžia, L. Gira be jokių svyrapimų išsijungė į socialistinio gyvenimo statybą. Jis buvo išrinktas Liaudies seimo deputatu, ējo Švietimo liaudies komisaro pavaduotojo pareigas.

To meto kūryboje L. Gira aistringai apdainavo naujaji, tarybinį gyvenimą („Džiugios dienos“ ir kt.). 1940 m. Maskvoje buvo išleistas L. Giros eil. rinkinys „Eilėraščiai“ rusų kalba. Poetas buvo paruošęs naują savo eilėraščių knygą, bet hitlerinis užpuolimas sutrukė ją išleisti.

Pačiomis pirmosiomis Didžiojo Tėvynės karo dienomis L. Gira evakuavosi į šalies gilumą. Kurį laiką buvo apsistojęs Maskvoje, vėliau persikelė į Penzq, o 1942 m. pradžioje, kai tik buvo pradėtas organizuoti Tarybinės Armijos lietuviškasis junginys, L. Gira įstojo į jį savanoriu ir visą savo karo meto veiklą susiejo su tarybinių karių gyvenimu, dirbdamas jų tarpe žymų švietimo ir auklėjimo darbą. Iš lietuviškojo junginio jis pasitraukė tik pačioje karo pabaigoje susirges. I Vilnių L. Gira sugrįžo 1944 metų rudenį, tačiau sunki liga poetui jau nebeleido pakilti iš lovos, ir jis 1946 metų liepos mén. 1 d. mirė.

Karo meto L. Giros kūryba buvo leidžiama atskirais leidi-
niais. 1942 m. pasirodė jo eiliuotų feljetonų ciklas „Smurtas ir ryžtas“, 1943 m. eiléraščių ir poemų rinkinys „Žalgirio Lietuva“ ir „Kovos žodis“ (rusų kalba), pirmaisiais pokariniais metais — „Tolimuos keliuos“ (1945). Beveik visi geresnieji L. Giros kū-
riniai, nepatekę į karo meto rinkinius, pokariniu laikotarpiu buvo sudėti į L. Giros Raštų dvitomį, išleistą 1953 metais.

Daugelyje savo karo meto kūrinių L. Gira su dideliu susi-
jaudinimu piešia hitlerinių okupantų Lietuvoje padarytas pikta-
darybes, demaskuoja jų „naujają tvarką“, šaukia liaudži atker-
šyti žiauriesiems grobikams („Vakariai vėjai“, „Fašistai Lie-
tuvos kaime“, eiléraščių ciklas „Smurtas ir ryžtas“ ir kt.). Poe-
tas dažnai vaizduoja tarybinį kari, kurio šlovingieji žygiai
atsispindi eiléraščiuose „Kareiviška dainelė“, „Kovojaantiem drau-
gam“, žygio dainose „Nuo Uralo gaudžia vėjai“, „Žengte marš“
ir daugelyje kitų.

Nuo pat savo literatūrinio darbo pradžios L. Gira domėjos
rusų, ukrainiečių, baltarusių, lenkų ir kitų tautų literatūra. Jis
vertė į lietuvių kalbą T. Ševčenkos eiléraščius ir išleido juos at-
skiru rinkiniu, palaikė draugiškus ryšius su baltarusių poetu Janka
Kupala. L. Gira plačiai populiarino A. Puškino kūrinius. Visa tai
turejo L. Girai teigiamos įtakos, stiprino jo kūryboje demokra-
tines tendencijas, ugde tautų draugystės jausmus, kurie ypač
stipriai pasireiškė L. Giros karo meto kūryboje („Adomas Mic-
kevičius Pavolgy“, „Žalgirio Lietuva“ ir kt.).

Pažymėtina, kad ir sunkiausiomis Didžiojo Tėvynės karo die-
nomis sukurti L. Giros kūriniai yra optimistiški, kupini pasiryži-
mo nugalėti. Juose iškyla šviesios taikaus, kuriamojo darbo per-
spektyvos pokariniais metais.

Visa L. Giros tarybinio laikotarpio poezija pasižymi dideliu
tematikos aktualumu ir platumu. Jai būdingas gilus idėjinis prin-
cipiškumas, aiškiai išreikšta tarybinė ideologija. Poetui svetimas
bet koks pesimizmas, rezignacija, nukrypimas vien į asmeninio

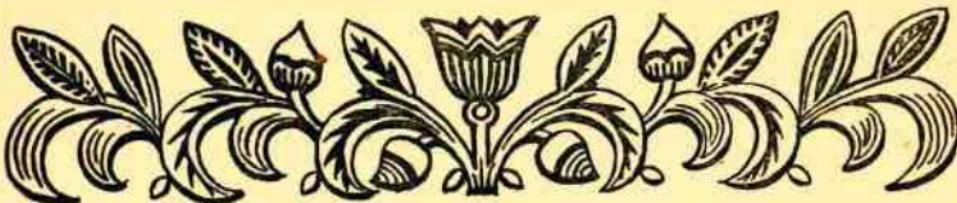
pobūdžio pergyvenimus. L. Giros poezijos tonas kovingas, mobilizuojantis, uždegantis. Gilų savo kūrybos turinį poetas išreiškia savita, tik jam būdinga forma. Ypač vertinga L. Giros poezijos ryptybė, sustiprinanti jos liaudiškumo bruožus, yra artimumas lietuvių liaudies dainoms.

L. Giros pilietinėje lyrikoje, kurios jo tarybinio laikotarpio kūryboje daugiausia, yra tam tikro deklaratyviškumo, kuri susitiprina poeto mégstama lozunginė frazeologija, retorinės figūros ir t. t. Tačiau tai nėra šalta, negyva, bekraujė deklaracija. Ją atgaivina poeto nuoširdumas. Ivaicius politinio ir visuomeninio gyvenimo reiškinius poetas jautriai, giliai pergyvena, kalba apie juos ne kaip abejingas stebėtojas, o kaip aistringas jų dalyvis nuoširdžiai įsijaustais ir širdyje išnešiotais vaizdais.

L. Giros poezija pasižymi stilistinių ir eilėdaros priemonių paprastumu. Piešiamam vaizdui pagyvinti, reiškiamai minčiai susitiprinti poetas dažniausiai vartoja paprastą, iš gyvenimo paimtą palyginimą, metaforą, taiklų, bet kartais šiurkštöką epitetą ir t. t. Tačiau ir tokiomis, palyginti, nesudėtingomis meninės išraiškos priemonėmis L. Gira sugeba sujaudinti ir uždegti skaitytoją.

Karšto tarybinio patrioto L. Giros poezija yra tvirtai įėjusi į lietuvių literatūrą ir susilaukusi didelio populiarumo ne tik Tarybų Lietuvoje, bet ir toli už jos ribų.

K. DOVEIKA

MŪSŲ DAINOS

Vai, jūs, dainos mūs auksinės,
Kodėl jūsų aidas
Vis rečiau laukuose skamba,
Mūs padangėj sklaidos?

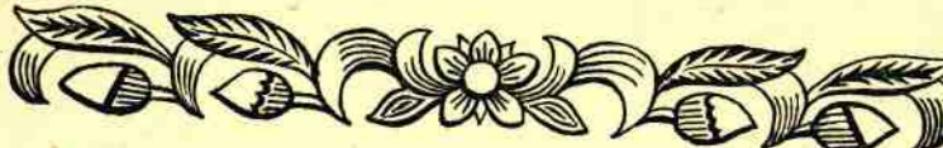
Argi ne jumis iš seno
Mūs garsi gimtinė?
Argi ne dainom dainuoti
Lietuvio krūtinė?

Tai dėl ko nūnai dainelės
Mūsų taip pranyko?
Tai dėl ko sutrūko skambūs
Kankliai giesmininko?

Gal nuo vargo, gal nuo darbo
Likome be žado?
Gal paguodą širdžiai kitą
Lietuva nū rado?..

Ei, tévai daugiau da vargo
Ir daugiau dainavo!
Ir lengviau jiems vargti buvo
Su dainelém savo...

Ar šventadienį ilsėjos,
Ar iš darbo éjo —
Visada laukai ir kaimai
Dainomis skambéjo.

O nūnai tévelių būdą
Jų vaikai pamynė:
Dainomis garsi aptilo
Mūs graži Tévynė...

Naujus būdus jie pamėgo,
Kito laikos tako;
„Kas iš jų — neduos juk duonos”,—
Dél dainų jie sako.

Mūs tévai taipos nesakė,
Šitaip negalvojo,
Tik dainavo ir myléjo
Daineles artojų...

Mat, žinojo jie, kad dainos
Mum varguos paguoda,
Kad dainoj yra galybė,
Kur ramumą duoda.

Tad skambékite, dainelės,
Te visi jus girdi
Ir težino, kad tikrai mes
Turim dainių širdį!

1905

NAKTĮ

Visur tyla. Visi jau miega,
Užmiršę rūpesčius, skausmus,
Tik nuo manęs vis sapnas bėga,
Blaškausi vienas neramus...

Kažin: geruoju ar piktuoju
Patiks gyvenimas mane;
Ar keikt, ar laimint reiks rytojų,
Ką jis man neša? — nežinia!..

Ir drasko jaunąją krūtinę
Man toji nežinia tamsi,
Ir vilti varo lauk auksinę,
Ir sako: — Laimės nerasi!..

1905

MANO KRAŠTAS

Oi, žinou aš vienū kraštū
Mūs šalalén, Lietuvon,
Dzidzy vargū, sunkiū naštū
Neša jis dziena dzienon.

Cykliai Nemunas liūliuoja,
Veja auga da cykiou,
Bet užvis cykiou dejuoja
Ty artojas, kap matiou...

Kelk su sauli, darbuik dzienū,
Grīžk namopi sutemoj,
O turi cik vargū vienū...
An krūcinės vis akmuoj...

Be rugiu, be vasarojū,
Be pievelés, be žalios —
Raikia skurscie ty artoju
Ir cik dūsaucie dalios.

Ir jis laukia kiek jau laiko,
Ar nekris ji iš dangous,
Bet cik vėjas vėjū vaiko
Anta louko, an lygous.

Ciktai vaikos, ciktai gaudos,
Ir dzenom, ir nakcimi,
Nemuni su sauli maudos,
Baltom barstos smilcimi.

Kur suzgodo — turi keliū:
Tai pūdzymu, tai lanka,
Tai giraity laužo žaliū,
Kū ir tep skurdzi, menka.

Ir tep laksto, ir kvatojas,
Kū tai jo visur valia,
Kū nuskurdis tep artojas,
Kū toli nog jo dalia.

O saniou, kap tévai mini,
Dengé smilcis tas miškai.
Ir žaliosios jų krūcinės
Vėjui lenkdavos pikta.

Nū miškų ty nebeliko,
Tū placiųjų, dzidelių,
Cik kap kur an louko pliko
Stovi dravės prieg kelių.

Sanos, ciesios, augalotos,
Be viršūnių, be šakų —
Žus ir jos — neapraudotos,
Nepaliky nei vaikų.

Cik sasulė, cik jaunoja,
Ar nuliūdus, ar linksma —
Graudzei sau viena dainuoja,
Lankon šienū grébdama:

Kap bernelis raitužėlis
Joja žamén svecimon,
Kap jos vienas rūpestėlis
Laukc parjojancio namon...

Cik milžinkapiai prieg kelio
Miegti dzienas ir nakcis,
Ciktai pasakon sanelio
Liūdnai gysta praeicis.

Oi, žinou aš vienū kraštū
Mūs šalalén, Lietuvon,
Dzidzy vargū, sunkiū naštū
Neša jis dziena dzienon.

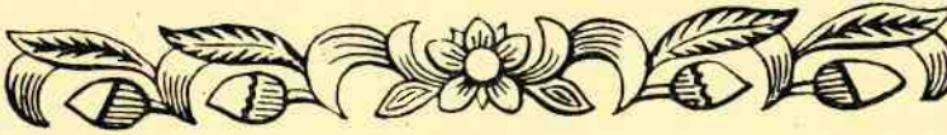
1906

NE MARGI SAKALÉLIAI

Ne margi sakaléliai
Panemuniais lakiojo —
Tai tiktai mano graudžios godelės
Laimužę — daliaj vijos.

Ne raiboji gegelė
Sparnais plazdeno slastuos —
Tai tik aš jaunas, vargo bernelis,
Mergelę pamyléjau.

Ne saulelė tekėjo,
Ne bijūnai pražydo —
Tai tiktai mano laukų dūkrelė
Į manę pažiūréjo.

Ne liepa sušlamėjo,
Ne lakštutė pragydo —
Tai tiktai mano laukų dukrelė
Žodelių prakalbėjo.

1908

VALIO, DALGELE

Mano pievelė — žmonių vargeliai,
Mano pievelė tai gražiai želia!
Valio, dalgele, po pradalgėli, valio!

Mano dalgelė — gaili dainelė,
Skausmo nulieta, plakta varglio...
Valio, dalgele, po pradalgėli, valio!

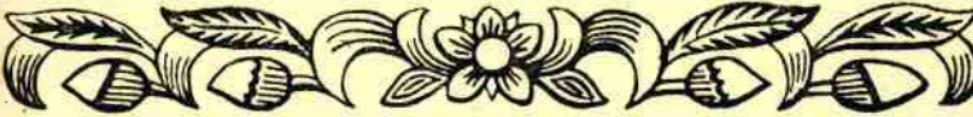
Pievelė žydi — žmoneliai rauda,
Kiekvieną raudą dainelė gaudio.
Valio, dalgele, po pradalgėli, valio!

Žmoneliai rauda, vargely žūva...
Mano dainelė kelia Lietuvą.
Valio, dalgele, po pradalgėli, valio!

Mano dainelė artojus kelia
Nublokšti vargą, užgrūdyt valią.
Valio, dalgele, po pradalgėli, valio!

Užgrūdžius valią, bandyti vieką,
Kaip ir dainelė, neboti nieko!
Valio, dalgele, po pradalgėli, valio!

1910

SVEIKAS, VIESULE

Rytas buvo ramus. Ir vidudienis toks:
Né mažiausio véjelio. Medžiai rodés užmigę.
Tad ir vakaras rodés — ramybėj sunoks.
Ir motušé ramiai guldék kūdikj vygėj.

Nebaidys jo sapnų griaustinių dundesys,
Ir per miegą akučių žaibai jam nesvilins,
Kad jau žiburi močia guldama užgesys.
Džiaugės vaikas mažytis, džiaugės senis praziles.

O man tinka labiau viesulų sūkuriai
Nei ramybė visų mylimoji;
Tiktais aš, nekantrus, vis žiūréjau budriai,
Bene debesys kur mėlynuoja...

Ir antai, vakaruos, vos žymi iš pradžios,
Pasirodė démė ir vis auga, ir auga —
Tuoj ir visą padangę gedulais apvardžios...
— Sveikas, debesy, sveikas! — šaukiu jam kaip draugui...

Šit ir véjas pakilo. Jau ošia viršūnės
Ąžuolų šimtamečių ir berželių jaunų;
Išsigando vaikiūkštis ir šaukias mamunės...
Aš gonkelin žiūrėtū einu...

Dulka, rūksta tik... Švilpdamas ligi pat kraigo
Šokinėja verpetas, verpetą sukélęs;
Nenurimsta smarkuoliai tie né valandélei,
Rodos, dūkdami patys apsvaigo.

Štai miškan įsisuko — ir jau kaip apjakę
Lenkia puši senutę ir jauną berželi,
O kad ąžuolo drūto palenksti negali,
Tai kamieną nulaužia ir vėl tolyn lekia...

Sveikas, viesule! Draugas tu man! Ikvépimą
Duodi tujenai dainiam. Jų pačios gražiausios
Gimė dainos, kai tavo jie muzikos klausės,
Kai iš jos savo kankliam skambint tonus ima...

1911

TRYS BERŽELIAI

I

Gale lauko, toli,
Trys berželiai auga;
Trys berželiai svyruonéliai
Tarpu savęs kalba.

— Kad bernelis būčia,
Puikus raitužėlis —
Imčia kardą kardužélį,
Naktelę nuveikčia...

— Kad bernelis būčia,
Jaunas artojėlis —
Visą vargą vargužélį
Žagrele aparčia...

— Kad bernelis būčia,
Tévulio sūnelis,—
Béra žirgą pasbalnojės,
Pas mergelę jočia.

Pas mergelę jočia,
Liekną liepužélę;
Apkabinčia, suraminčia,
Savaja vadincia.

II

Gale kiemo, sode,
Trys liepelės auga;
Trys liepelės žalialapės
Tarpu savęs kalba.

— Kad mergelė būčia,
Jauna piovėjėlė —
Brolių ašaras giliašias
Rinkčia prijuostélén...

— Kad mergelė būčia,
Jauna audėjėlė —
Ausčia dieną naktužėlę
Laimės žvaigždžių raštą.

— Kad mergelė būčia,
Motulės dukrelė —
Leisčia marga gromatėlę
Jaunajam berneliui.

Jaunajam berneliui,
Beržui svyruonéliui;
Pamyluočia, nubučiuočia,
Kad nebeliūdétų...

1911

DAINIUS IR ŽMONĖS

I

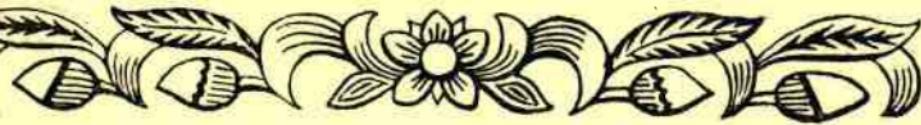
Nuo viešo kelio pasitraukęs
Sédėjo nuošaliai poetas.
Jo veidas švito, tai vėl niaukės,
Lyg skystūsi, kad šaltas svietas
Negirdi jo tylios dainos,
Kur tiesiai iš širdies jam liejos;

Lyg guostusi, kad jo idėjos
Žmonių širdim vis neprabyla...
Kas beatspės, kas bežinos —
Kur buvo įkvėptos jo godos?
Kas beatspės? Poeto sielos
Kas besupras slaptas šventąsias?
Ar kruvinąjį karo tvaiką,
Ar šaltą kapinyno tylą
Labiau jis mėgsta, kada vaiko
Tylioj ekstazėj įkvėpimą?
Ar prakeikimo, ar paguodos
Jis audžia himną? Naujai dainai,
Kuri iš didžio skausmo gema,
Ar demono, ar cheruvimo
Prisegs sparnus? Jausmų jo gamą
Kas beatspės, kad tonus maino?..

II

Éjo daug tuo keliu — ir senų, ir jaunų,
Bet nei vienas neklausės poeto dainų.
Ir neatkreipė niekas į dainių domės.
Vienas mąstė: ką ras jis sugrįžęs namie;
Antras spėjo: kiek reikalas pelno jam duos;
Trečias svarstė rimtai: kiek žmonijai naudos
Ir garbės kiek teks jam iš jo darbo.
Ir taip éjo kiekvienas placiuoju keliu
Prie sumanymu savo, darbų didelių,
Savo žygių vien vertindams svarbą.
Éjo daug tuo keliu — ir senų, ir jaunų,
Ir nei vienas neklausės poeto dainų...
Bet poetas dainavo nebodamas nieko,
Jog be démesio žmonės dainas jo palieka,
Nes tikéjo jisai: jei ne nū, tai rytoj —
O žmoniją pavergs jo daina įkvėptoji!

PAVASARÉJANT

Toli, jau toli pasiliko
Baltutė žiema. Nors laukai da
Tebrodo vis skiauterę pliką,
Pavasario girdim jau gaidą.

Pranyko sniegai. Ledo lytys
I tolimą nuplaukė jūrą.
Prasprogo jaunai jau žilvitis.
Saulutė smagiau vis pražiuro.

Šiltu lietučiu palynoja.
Smagiu vėjeliu pradžiovina.
Séklyčioj mergužė jaunoji
Sapnuoja dažniau vis vaikiną.

Atgyt! — taria beržas palangėj,
Iškentęs rūscios žiemos pyktį,
Treigys avižų stonėj žvengia,
Bernužis piršlém ruošias vykti.

Pavasaris aušta nors kartą!
Jo laukt atsiéjo ilgokai.
Nors ir nesmarki, bet apkarto
Žiemužė visiem jau, be juoko.

O jis mus už tai, kad jo laukém
Kad žiemą ilgėjomės jojo,—
Iš užančio linksmas jau traukia
Kasdien vis smagesnį rytojų.

Pavasaris sklinda aplinkui,
Jaunystės daina numylėta.
Daina kaip ir meile pritvinko
Artojo širdis ir poeto.

DŽIUGIOS DIENOS

Ruduo. Pageltę lapai krenta, krenta.
Sausi, nuvytę čeža mum po kojom.
O mūsų džiaugsmo upė liejasi per krantą,
Ir širdyje pavasaris dainuoja.

Tegu nežydi nū jurginai nei aguonos —
Ryt, užuot jų, šaly mum vėliavos pražys,
Pražys skaisčiau nei rožės — vien raudonas, raudonas,
Kaip niekuomet tévynė mūsų bus graži.

Tegu sau lapai gelsta, tegul krenta,
Tegu danguj ir palša, ir nyku —
Ryt darbo liaudis švęs didingą šventę,
Namuos nebsulaikyt nei senių, nei vaikų.

Tévynėj mūsų dar nebuvo niekad
Tokių gražių, tokį džiugių dienų.
Tegu ant medžių lapo ryt nebleika —
Aš spalyje gegužių gyvenu.

Ryt pirmąkart su šeštadiu pasaulio
Žmogaus gimimą tikrą švęs šalis jauna,
Iš vėliavų naujų naujoji švies mum saulė,
Laisvai skambės laimėjimo daina.

Tegu pageltę lapai žemén krenta,
Sausi, nuvytę tečeža po kojom —
Mūs džiaugsmo upė liejasi per krantą,
Ir širdyje pavasaris dainuoja.

FAŠISTAI LIETUVOS KAIME

I

Tai gražiai žaliaavo
Žalioji veja.
Ištrypta, pageltus
Šiandie ji, deja.

O daržely rūtos
Žélė da gražiau,
Šiandie jų čia niekam
Nebereikia jau.

Čiulbėjo ulbėjo
Paukšteliai sode,
Šiandie jų nė balso
Ten nebegirdėt.

Da skambiau dainavo
Sesés vakarais.
Šiandie čia su dainom
Jos nebepareis.

Smagios zvimbé bitės
Obelies šakos':
Kitąmet jos veltui
Tos obels ieškos.

Da smagiau dūzgėjo
Staklės sesių mūs.
Šiandie toj palangėj
Kaip kape ramu...

Tai skaisčiai žydėjo
Sode radasta!
Su šaknim ji šiandie
Guli išrauta.

Da puikiau švytavo
Mergina skaisti.
Vakar pakasta ji
Giliame raiste...

II

Mylima sesulė
Laužo ko rankas?
Kas išmindė veją
Žaliają tą, kas?

Išmalė, išmaigė
Priešo tankai ją,
O pravirkdė sesę¹
Budelių gauja.

Paukštelius išvaikė
Dūmai ir ugnis.
Klėtyje smogikai
Dūksta naktimis.

Išmarintos bitės
Tyli avily.
Iškirstojo sodo
Vartai atkili.

Kas stakles bedūzgins? —
Išvogti linai,
Užmerktos audéjos
Akys amžinai...

Radautas išvartė
Su šaknijim visom.
Seserį pasmaugė
Jos pačios kasom...

III

Kas suželdins vėlei
Žalią veją mūs?
Kas įves klajūnę
Iš tėvų namus?

Darželius aptvers kas
Vėl apsét gélém?
Prisodins berželių
Vėl kas pakelém?

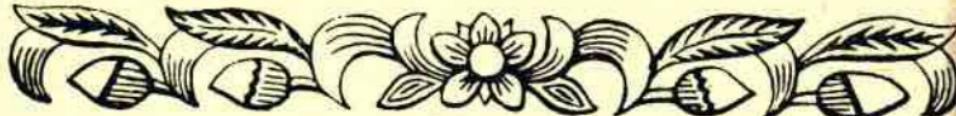
Obelų kas soduos
Prisodins daigus?
Kam mūs sesių juokas
Vėl skambės smagus?

Ašarose sesé,
Tėviškė varguos,—
Kas išlaisvins šalį?
Sesę kas paguos?..

Kareivéliai mūsų
Ir vadai tie jų,
Tie, kur davė liaudžiai
Priesaiką krauju.

Kur sugniuždins priešą,
Fašistus sumuš,
Kur raudoną žvaigždę
Nesas iš namus.

Tie, kurie fašistą
Iš šalies išvys,
Tie, kur bus rytoj mum
Da labiau savi!

Tie, kurie mūs garbę,
Garbę Lietuvos,
Mušdami fašistą,
Amžiam atkovos.

Jie suželdins vėlei
Žalią veją mūs,
Jie ives klajūnę
I tėvų namus.

Darželius aptvers jie
Vėl apsét gélém,
Prisodins berželių
Vėl mum pakelém.

Obelų ir kriaušių
Prisodins daigus;
Jiem mergaičių juokas
Vėl skambés smagus.

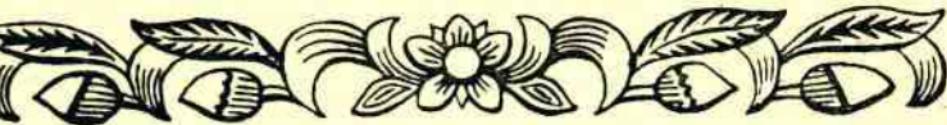
Jie bus tasai lauktas
Namuose svetys;
Jie pirmieji — džiaugsmą
Sesių pamatys.

Savo mergužėlę
Nuramins paguos.
Išvaduos tėvynę,
Skęstančią varguos.

1941

NUO URALO GAUDŽIA VĖJAI

Liepų šakos žemén svyra
Lietuvos šaly.
Savo krašto ilgis vyru
Ten daina gaili.

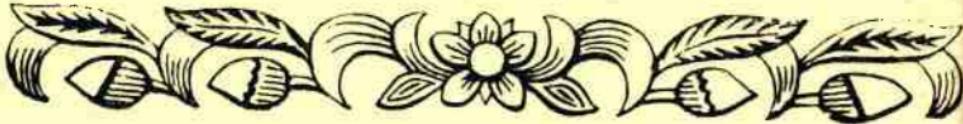
Bet pražys kvapsniais žiedeliais
Liepų šakos tos.
Iš mūs būrio pusėj kelio
Niekas nesustos!

Nuo Uralo gaudžia vėjai,
Ryt smarkiau da gaus!
Keršto valandos atėjo,
Keršto mūs rūstaus!

Eisim, josime, žygiuosim
Vakaruosna vis,
Ten, kur mūsų mylimosios
Laukia naktimis.
Kur motušė pražiūréjo
Mylinčias akis,
Kur fašistai nedorieji
Minta skriaudomis.

Kur žygiuosim — priešą piktą
Naikinsim kely,
Kad nė séklos jo neliktų
Mūs visoj šaly.
Už kiekvieną nužudyta,
Brangų širdžiai mūs,—
Šimtas Hitlerio banditų
Ras ten sau kapus.

Daugel miestų ir miestukų
Bus mum pakely.
Ir šypsosis mum pro rūką
Tai miškai žali.
Nors aplinkui kris griuvėsiai —
Mus sutiks džiaugsmu,
Nes mes nešim saulę šviesią
Į draugų namus!

Kai pro Smolenską žygiuosim,—
Nuo pirmos kalvos
Sušlamės beržai ir uosiai
Véjais Lietuvos.
O per žemę baltarusiu
Kai pulkai žygiuos,—
Mum pakvips jau dūmais mūsų
Téviškés brangios.

Nešim laisvę savo šaliai,
Priešą **vysim** lauk.
Bégs fašistai, kas kur gali,
Bet išbégs nedaug!
Mūsų kulkos tam nulietos,
Aštrūs tam kardai,
Kad grobikai kristų vietoj,
Kaip seniau kadai.

Kirsim fašistus, kaip dilges
Kertam tarpežy,
Laukia laisvės pasiilgus
Mūs šalis graži!
Jau galybė priešų svyra.
Greit visai sugrius!
Turim juos išnaikint, vyrai,
Su šaknim visus!

mikt.
Už tévynę nuteriotą,
Už draugų kapus,—
Bus fašistam atiduota
Viskas su kaupu!
Už skriaudas tau padarytas,
Motin Lietuva,
Atsakys nuožmus banditas
Gyvastim sava.

Mes apkaltinsim ir teisim,
Ir nubausim mes.
Nuo šventos mūs keršto teisės
Nieks neatsimes.
Ir tévynės mūs judošiam
Jau bausmė arti!
Tokį teismą jiems suruošim,
Kokio jie verti!

Téviškélę gi išvalę
Jau nuo šunaujos,
Eisim prie brangių kapelių
Ir pagerbsim juos.
O ką gyvą sveiką rasim,
Pamylésim tą,
Išbučiuosim broli, sesę
Širdimi karšta!

Nuo Uralo gaudžia vėjai,
Ryt smarkiau da gaus!
Keršto valanda atėjo,
Keršto mūs rūstaus.

1941

NENUGALIMA ŠALIS

(Liepos 21 d. metinėms)

I

Gražios buvo tos saulėtos dienos,
Puikios buvo tos šiltosios naktys!
Džiaugės saule mūs pievų purienos,
O mūs širdys vos spėdavo plakti.

Taip džiaugsmingai virpéjo mum širdys,
Virte virė mūs gyslose kraujas.
Už jaunystę svaigiau mumis girdé
Žérīs saulém gyvenimas naujas!

Gražios buvo tos dienos birželio,
Kilnios — liepos darbingos savaitės!
Pirmą kartą mes krovéme šaliai
Sutuoktuvém su džiugesiu kraitj.

Pirmą kartą mielos téviškélés
Pikto vargo lauk bloškéme jungą,
Pirmą kartą laisvi atsikélę,
Mes vergovę pamatéme žlungant.

Pirmą kartą, laisvi atsikvępę,
Didžio darbo laisvai dirbtai stojo
Tie, kas žygi brandino palépęj,
Kas kaléjimuos kalę rytojų.

Kaip radastom darželiai mūs žydi,
Taip pražydo kaimai mūs ir miestai.
Kas, tą džiugią kūrybą išvydës,
Atšiauriai ją, mes maném, paliestų?!

Kokis barbaras griauti išdrįstų,
Kas késintis piktais panorétų
Prieš mūs kuriamą laisvés jaunystę,
Jau nuo amžių dainuotą poetų?!

Bet nė metai dar mum nepraéjo,—
Ir sukriaukčiojo žvériškos iltys.
Sét mirties žmonijos prakeiktieji
Virš mūs žemës išdriso pakilti.

Duotą žodį klastingai sulaužę,
Bombom spiovė į ramią mūs šalį.
Lauk nusviedę veidmainišką kaukę,
Kas per niekšai — parodė — būt gali.

Mes sukūrēme Lietuvą naują,
Žmonijos skelbdami jai brolystę.
Jie įsiveržė, godūs mūs kraujo,
Pagrindų neapykantos grįsti.

Laisvės džiaugsmo, kūrybinio triūso
Maném nuostabią šventę švęst nūdien,
Niekšai džiugesi paglemzé mūsų,
Bet mūs širdys neparblokštос budi.

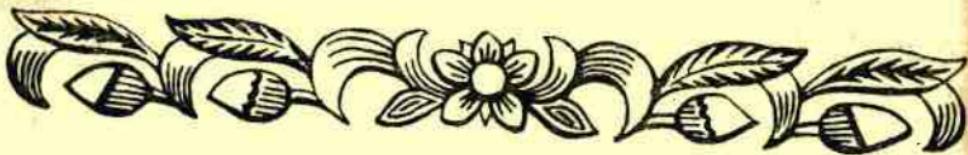
Ir mes laukiame ramūs ir taurūs
Mumiem primesto karo baigtuviu.
Tikim: mum gros triumfo litaurai;
Žinom: būsim laisvi vėl, kaip buvę.

Žus fašizmo prakeikto slogutis,
Daug tautų atsikvėps tasyk, daugel.
Paskutiniąj kruviną piūtį
Rinks visi, susięję į draugę.

Ta piūtis — kritę priešu milijonai,
Jo léktuvų skeveldros ir tankų.
Kovai vėliavą kelia raudoną
Tie, kam jėgos niekuomet nesenka.

II

Ne viena šiandien mūs téviškélė:
Su dviem šimtais milijonų drauge ji!
Josios laisvės tie gint pasikélė,
Kur jau pratę mušt laisvės smaugėją.

Per kilometrų tūkstančius gina
Mūsų bendrą Tarybų Tėvynę
Narsūs rusai, gudai, ukrainai,
Savo laisvę ne kartą jau gynę.

O drąsoj nuo jų neatsilieka,
O su jais karo žygy iš vieno
Ir gruzinai, totoriai, uzbekai,
Ir kazachai, tadžikai, arménai.

Nepalaužiamą neria jie grandį,
Neatlaikomą smūgį jie ruošia.
Bėgs atgal tie, kur pulti mus bandė,
Baime sprogs išdavikai judošiai.

Kad ir gali jie šiandien užginti
Švęsti Lietuvai šventę jos šviesią,
Tegul liaudžiai pabando jie minti
Tą užgniaužti, į laisvę kur tiesias!

Iš sudiegusių gryčių ir pirkių,
Iš mūs miestų griuvésių, palépių,
Iš kapų, kur tik dilgém pravirke,
Pro visas ji jų užtvaras stiepias

Į raudonąją vėliavą brangią,
Į mūs žvaigždę, kur žéri rubinais,—
Juo labiau priešas laisvę ten engia,
Juo smarkiau jiji stiebtis mégina.

O siaubingos mūs motinų godos,
O našlaičių išgąsdinti žvilgiai,
Juo pikčiau šélsta jégos jų juodos,—
Juo labiau išvadavimo ilgis,

Gi lietuviškų girių tankynėj,
Pakelém, tamsią, gūdžiąją naktį,
Lietuvos partizanų krūtinėj
Dar karščiau širdys pratinas plakti.

Dar sparčiau auga grandys jų narsios,
Dar stipréja jų rankos ir smūgis.
Neišsaudysit jų, neiškarsit!
Rytdieną juos sutiks ir pradžiugins.

Ir jie žino tai, jaučia, tuo tiki,
Kad iš vieno su jais milijonai,
Kad jiems skirtas rytojaus laimikis,
Jiem ir vėliavai mūsų raudonai.

Tad, nors priešas dar siaučia aplinkui,
Pats pikčiausiasis priešas — fašistas,—
Drasūs jie mūs miškuos susirinko,
Pulti priešą pirmieji išdrįsta.

Priešui vienas pro juos tèra kelias,
Jiem gimtinėj — kelių ten bent šimtas!
Ir nebaisios, be to, jokios galios,
Kada šaukia kovon kraštas gimtas.

Kada šaukia kovon pats teisumas,
Idéja kada šaukia didžioji,
Kai tèvynè gaisrų skësta dûmuos,
Kai ji Hitlerio niekšu valdžioje!

Ir vis kaupias šaly pavergtojoj,
Mūsų liaudies širdy, mintyse jos,—
Gaivios viltys laisvuoju rytojum,
O jos kerštas, jos smūgis — stipréja.

III

Pulti ramią mūs šalį tu puolei,
Tik jos sau tu nepasilaikysi.
Vargu gyvas paršliauši namolei,
Vargu savo tu šeimą matysi!

I mūs žemę nuo amžių veržeisi,
Vis veržeisi per kraują į Rytus.
Bet Rytuos, kaip kad buvo kadaise,
Tau sprendimas mirties parašytas.

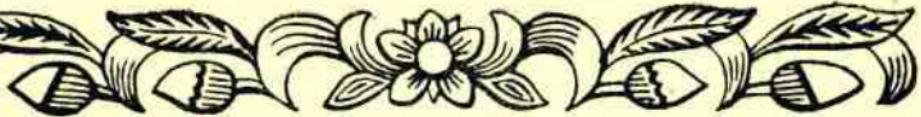
Mumiem ugnį atnešęs ir mirtį,
Su kaupu tu jos frontuos pats gauni.
Neišvengti tau galو nuskirto,
Mūs šalis gi naujai atsijaunins!

Neaprēpiamos šalys Tarybų!
Neapžergti tau jų savo tankais!
Šliauši tu, kol pasiekxi tą ribą,
Kur pajusi, jog jėgos tau senka.

Kur pajusi, jog žemė tau slysta
Iš po klimpstančių, linkstančių koju;
Kur pajusi tu savo menkystą
Prieš mum skirtąjį didį rytojų.

Kur siaube tu, mes — džiūgautėj lauksme
Mūs laimėjimui auštančio ryto,
Tau pelnytają nešančio bausmę
Už žmonijai skriaudas padarytas.

Ir rudujų tavujų smogikų
Prablaivės tąsyk galvos, nors girtos,
Kai išvys, jog jiems viena teliko:
Žūt ar liaudies laukt teismo nuskirto.

Atėnų senųjų užimtumo

Ir nuo Helsinkiu ligi Bielgrado,
Lig Atėnų senųjų ir Krito —
Džiūgaus tautos, atgavusios žadą,
Kad nekenčiami pančiai nukrito.

Džiūgaus tautos, atgavusios vėlei
Savo laisvę ir teisę gyventi.
Džiaugsis džiūgaus ir mūs téviškélė,
Susilaukus laimėjimo šventės.

IV

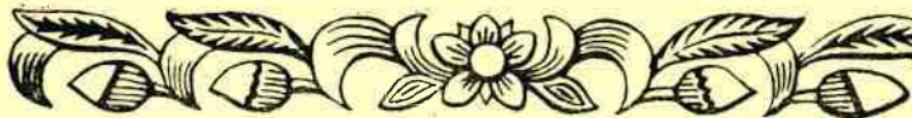
Jūs galia ten kol kas nelemtoji,
Lietuvoj, bet jinai laikina ten.
Atsidus vėl laisvai mūs artojai,
Nusibaigus fašizmo gyvatei.

Tuo tikėjimu gyvos mūs mintys,
Pažiūrėsim — kas džiūgaus, kas dūsaus!
Vakar puolėt, o ryt teks tik gintis
Ir mokėt poryt saskaitas mūsų!

Neilgai jūs besiausit toj žemėj,
Kur net akmenys keikia jūs vardą,
Nors skaudu mum, bet širdys mūs ramios,
Ir mūs rankos tvirtai laiko kardą.

Jūs galia ta visa kruvinoji,
Kur grandim nū rakina mūs šalį,—
Didžiai pergalei mūs išdienojus,
Keikiama, amžinai prasišalins.

Ją pašalins valia milijonų.
Prarajoj dings ji amžių bedugnėj.
Alkani gaus vėl darbo ir duonos,
Ir aukštai suliepsnos šventės ugnys!

Koks bebūtų tas mėnuo, kurs šaliai
Mūs grąžins laisvę, teisę, ramumą,—
Mum žiedais pražydés jis birželio,
Liepos saulėm žérésjisai mumiem!

1942

ŽALGIRIO LIETUVA

I

Plėšraus teutono engiama,
Dejuoja mūs gimtoji žemė.
Reta nerauda ten šeima,
Ir tūkstančiai tenai benamių.

Laisvai gyvent pakilus tik —
Sukaustyta jinai ir vėlei.
Ir vėl vargai jai vargt skirti,—
Mūs brangiai, mielai Lietuvėlei.

Po vokiečio sunkiu batu
Jai tenka šiandien vėl gyventi.
Akys' tamsu, burnoj kartu,
Vėl kenčiam, kaip kadaise kentėm.

Visi atsimenam gerai,
Kas Lietuvoj tada gyvenom,
Kas per prakeikti padarai —
Karių mundierose germanai.

Tik butter, eier, brot ir speck,
Tik raus ir los¹ už visa gera.
Be keiksmo — sau nesitikék
Tu nieko kito iš žandaro.

¹ Tik sviesto, kiaušinių, duonos ir lašinių,
Tik lauk ir šalin

Jam visa duok — ir nieko sau.
Už varsnų nusivožk kepure.
Tik vieno jo visur tiesa,
Tik jo visi klausyti turi.

Nors mirtų tau badu vaikai,
Vis tiek jis karvę ves iš tvarto.
Nudėt lyg šunį jam niekai
Tave čia pat, prie kiemo vartų.

Kiek krito brolių kitados,
Anais gūdžiaisiais karo metais!
Jie mum nežinomuos kapuos
Ir mirę siaubą tą dar mato...

Vaikučių alasas klaikus,
Žmonos žvelgsa, skausme pastirus,—
Kiekkart lydėjo į kapus
Be teismo žudomus mūs vyru!

Už savo mirtį iš kapų
Iš mūs kadai jie reikalauja:
Siaubu atlygint su kaupu
Grobuonių prakeiktųjų gaujai!

II

Suvest tū sąskaitų senų
Dar nesuspėjom, kai tévynę
Tas pats žiaurusis priešas nū
Užgriuvo ir grubiai parbynė.

Tik nū jam nebužtenka jau,
Ko dar anais užteko metais;
Jie šimtākart skaudžiau, žiauriau
Ant mūs krūtinės koją stato.

Ne eier, butter ir ne speck! —
Kur kas plačiau jis prasižioja:
Jam viską jau išklok, patiek,
Atsižadék visai rytojaus!

Dar maža to! To maža dar!
Jis su peiliu prie kaklo stovi:
„Hier deutsches Ostland nur. Nicnt wah
Čia „Deutschentum o“¹ bus tvirtové.

Jau maža išvogto iš mūs
Jam turto, išgabent prikrauto;
Išguiti reikia iš namų
Lietuvninkų jam visą tautą!

Išbraukti vardą Lietuvos,
Išnaikint gentį mūsų seną
(Nesulaukimas! Niekados!) —
Fašistinių banditų planas!

Nebuvo dar tokios audros
Ties mūs padangėmis nė karto.
Nemaném jau, kad sumauros
Žvérin tas šuo ties mūsų vartais.

Deja, įvyko. Slaptomis,
Taikos sulaužęs žodij duotą,
Įsiveržė su bombom jis
I šalį, laisvei atvaduotą.

¹ Čia tik rytinė Vokietija. Ar ne?
Čia vokiškumo

III

Ir vėl, pikčiau dar nei tada,
Šeimininkauja mūs žemelėj.
Kryžiuočių senasai w e r d a
Kapuos senuolių kaulus kelia.

Ir kelia nerimą laukuos,
Ir mūs miškų ramumą ardo.
O žemė laukia mūs aukos,
Jos seną, šventą ginant vardą.

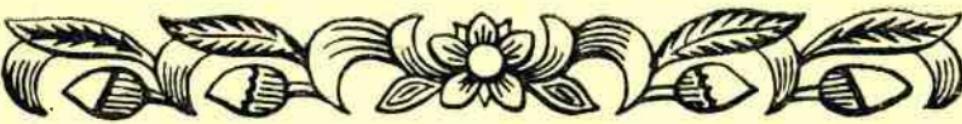
Ir, rodos, klausiasi kariai,
Su Kęstučiu kariavę, žuvę:
„Ar viską tujen padarei
Sutriuškint vokiečiui, lietuvi?

Ar viską padarei išties,
Ką padaryti tu galėjai —
Laisvai nuo jungo atsitiest,
Kryžiuotajam išvyt skriaudėjui?”

Ir, rodos, šaukia rūsčiai mums
Pilėnų didvyriškas vadas:
„Nejau ramiai jiems leisti drumst
Kapų mūs tylumą jūs žadat?

Mus irgi buvo puolę jie,
Bet, kai palūžo mūsų plienas,
Mes patys žuvome ugnyj,
Bet žuvome laisvuos Pilėnuos!

Nerado priešas pelenuos,
Ką jis laimėti vylės šičia:
Grūdų šalinės nė vienos
Nei mūs merginų ant patyčių.”

IV

Ir, rodos, aidi dar balsai,
Nuo Žalgirio laukų jie skrenda:
„Nevertas būt žmogum tasai,
Tyliai kas duoda jungti sprandą.

Nors jūsų žemė paverpta,
Bet dvasią kas pavergti gali?
Iš mūsų kilusi karta
Apginti turi gimbą šalį.

Atminkit Žalgirį! Te jis
Jūs dvasią kovai kelia nūdien.
Netruks: jis jam naujai nušvis,
Tegu kiekvienas jūsų budi.

Atminki Žalgirį! Tenais
Mokykis, laisvasai lietuvi,
Teutonų kraujo nemunais
Šventos kovos laukus kaip kruvint.

Kaip Žalgirio laukuos plačiuos,
Kovos su priešu nepabūgę,
Jiem, mūs panorusiems erčios,
Mes davėm žemės lig jų ūgio,—

Taipos šiandieną jam eilė
Paruošt grobikui kapą naują,
Piktos jų sėklos negailėt,
Krauju atsimokėt už kraują.”

V

Sūnau tėvynės pavergtos,
Teutono nuskriaustosios sesės!
Jau žengia, žengia dienos tos:
Vėl antrą Žalgirį sau ras jis!

Kaip kad tuomet su Lietuva
Rikiavos rusai, lenkai, čekai,
Totoriai,— šiandien irgi, va,
Jų nė vieni neatsilieka.

Visus žavėdamas narsa,
Štai rusas laiko pirmą barą.
Su juo TSRS visa
Kasdien drąsos stebuklus daro.

O šalia jo petis petin
Rikiuojas čekas jau ir lenkas.
Ir dar kiti, ir dar kiti.
Ir skaičius jujų neišsenka.

Savasias gindami žemes,
Jie lemiamajai ruošias kovai.
Nejaugti liktume vien mes
Jos ne dalyviai, tik žiūrovai?

O ne! Tam Žalgiry naujam
Netruks mūs žemės patriotų.
Užsimokės jiem šunauja
Mirtim už šalį nuteriotą.

Už Vilnių, Kauną, už Šiaulius,
Už mūs sudegintas sodybas!
Atmins jis šimtmečius kelius,
Koks prakeikimas ties juo kybo!

Už mūsų vargą ir skriaudas,
Už savo niekšišką žiaurumą —
Ir mūsų atpildą jis ras
To žalgirio ugnį ir dūmuos.

Jam atsilyginta bus ten
Už visa, ką iš jo tik kentém —
Geriau nei biblijos rašte:
Visas žiaunas už vieną dantį!

VI

Greta su rusais ir gudais,
Po vėliau bendrom Tarybų,
Teutoną mušti kaip kadais
Mokės taip pat ir mūsų Grigas.

Stovės kaip ąžuolas tvirtai
Jisai lig paskutinio šūvio.
Ir vadas pasakys: „Matai,
Kas per kariai — štie lietuviai!”

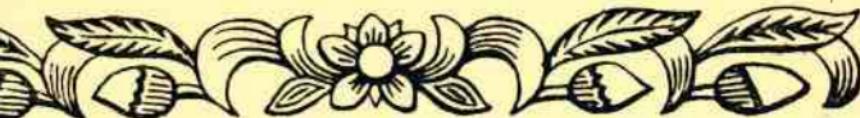
O broliai jo, kur pamerkiais
Mažam ūkely pasiliko,—
Tąnakt su partizanais eis
Miškais gurguolių priešo tykot.

Kai Grigas eis nakties metu
Durtuvais mušt fašistą vélei,—
Jo broliai su dinamitu
Sprogdinti svarbų tiltą sélins.

Kai Grigas Gudijos keliais
Plieks vokietj, kur trauksis greitai,—
Jo broliai traukinj paleis
Su priešo transportu nuo šlaito.

Stums Grigas priešą atgalios,
Vaduos aruodus Ukrainos,
O broliai vokietj vilios
Į klampų téviškés pelkyną.

Ir tam, kurs priešą atakuos
Fronte draug su raudonarmiečiais,
Ir jiems ten, Lietuvos miškuos,—
Tas pats ryžtumas žygy šviečia.

Tėvynės meilės vedami
Ir degdami kerštu šventuoju,
Jie, kaip tie karžygiai seni,
Tą patį nū teutoną tvoja.

Ne tik mūs téviškės brangios,
Ne tik šventos Tarybų žemės,
Jie gina laisvę: žmonijos
Jų kovos ateitį nū lemia!

Taip kaujas jie kasnakt, kasdien —
Pasaulio šventkario dalyviai!
Vaduoja Lietuvą išvien,
Abipus fronto, priešaky vis!

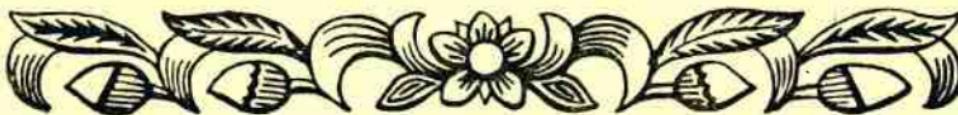
VII

Ir jie tévynę atvaduos,
Jie atvaduos mūs laisvę brangią!
Ir piktas priešas niekados
Gaisrais nežibins mums padangės.

Ir vėl pražys tévų šalis,
Žaliuos gražioji vėl tévynė!
Plačiai po visą šalį sklis
Garbė drąsuolių, kur ją gyné.

Herojų ordinai tauriais
Gal pasipuoš krūtinių daugel,
Kai atvaduotais pagiriais
Brangion šalelén trauksim draugėj.

Ir džiugūs susitiks tenai
Ant slenksčio į tévynę mano,—
Pilkieji fronto milžinai
Ir „anos pusės“ partizanai.

Ten susitiks ir mūs Grigai,
Išsibučiuos lyg mylimieji.
Ateis pasveikinti draugai.
Džiugu, džiugu bus, kad laimėjom!

Ir žengsim vėl petin petis,
Prie laisvės baro — didžio, naujo,—
Kurt miestų, fabrikų statyt,
Bert dirvon grūdus pilna sauja.

Ir suklestés mūs Lietuva,
Žaizdas skaudžiasias savo gydys,
Ir su herojiška Maskva
Žygiuos į bendrą tikslą didži.

Ir — ne vaizduotė tai laki,
Tik mūs kovų bus pasekmė tai,—
Ji žengs žmonijos priešaky
Su savo seserim žvaigždėtom!

1942

KAREIVIŠKA DAINELĖ

Mes padainuosim dainų daineleę,
Kaip mes Tarybų gynėme šalį.

Kaip Briansko fronte laikėme barą,
Kaip vakaruosna vokietj varém.

Kai skirtoj vietoj tik apsistojom,
Laukti neteko mum nė rytojaus.

Šimtus patrankų prieš mus jis stūmė —
Matę nebuvo tokį dienų mes.

Nenusigando betgi mūs vyrai,
Gretos nė karto mūs nesuiro.

Kulkos sudūzgė tuoj iš to sykio.
Tuoj ir mes ēmėm šaudyt įpykę.

Ēmė aplinkui kriokti krist minos,
Mes priešą irgi tuo pat vaišinom.

Tigrai, Panteros prieš mumis éjo,
Mes gi kaip mūras vietoj stovéjom.

O jei mes stovim kur — to pakanka,
Kad nepraeitų vokiški tankai.

Priešo léktuvai bombino lauką,
Mes nesitraukém vis né per plauką.

Mes nesitraukém, širdys tik šélo,—
Prieky juk kelias į Vilnių mielą!

Kaip besitraukti, jei įsakyta
Nebepraleisti Kurskan bandito.

Sviédiniai spiegia, čiaudo ir kriokia,
Amžių atminsi muziką tokią!

Dūmai aplinkui — žemé lyg dega,
Bet nesitraukém mes né per nagą.

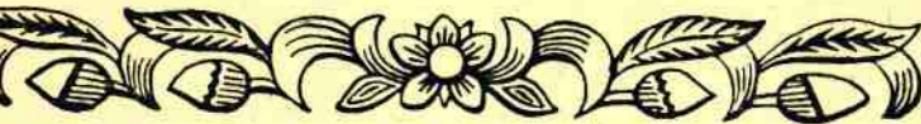
Eina fašistų pulkas po pulko,
Bet juos sulaiko taiklios mūs kulkos.

Siunta fašistas tartum patrakęs,
Šen ir ten métos rudosios blakés.

Bet nors kažkaip tu siustai ir šéltais,
Visos pastangos laužti mus — veltui.

Tai jau lyg rūkas, kur išgaravo,—
Kad žiema — mūsų, vasara — tavo!

Nūdien atéjo dienos jau tokios:
Ir vasaréle mum šiandien juokias.

Vieną gi rytą, rytuži šaunu
Įsaką tokį vadas mūs gauna:

— Gan jau fašistą vietoje pliekėm.
Mes dabar puolam, mes dabar — priekin!

— Mes dabar priešą triuškinti puolam.
Vysim iš Briansko jį ir Oriolo.

— Vysim į ten jį, iš kur atvyko,
Vysim, kaip moka vyt bolševikai!

Vyrai išklausé ir sako: — Bravo!
Baigsis, fašiste, dienos čia tavo!

Šičia pažinsi mus tu, fašiste,
Ne tik raketos puolimui švystels.

Kad gi prapliupo kaitrios katiušos,
Sunkios patrankos vokietę muša.

Tildom jo ugnį tašką po taško,
Vokietis siunta, vokietis blaškos.

Kilo lėktuvų voros į orą
Mušti iš viršaus priešo nedoro.

Tuomet pašoko vyrai atakon,
Sentėvių kraujas gyslos' prašneko,

Laukė ilgai jis puolimo šito:
Penketas amžių geso ir švito.

Penketą amžių sunkių sunkiausiu
Veltui naktim jis vaiduokliais klausės —

Bene išgirs kur komandą tokią:

— Žalgirio garbę, vyrai, vaduokim!

— Vykim kryžiuotį, vykim jo gūžton,
Taip, kad galia jo amžiam sudužtų!

Laukém dienos tos, laukém senokai,—
Nūn mes pagrosim, jis lai pašoka!

Tegu ant savo rudojo sprando
Mūsų durtuvų plieną išbando.

Vokiečio pusén laukdami žiūrim,
Mintį tą pačią laukdami turim:

Juk jų kiekvienas ant savo dūšios
Turi kaltybių įvairiarūsių.

Daugel pridarė jie visur blogo,
Korė ir smaugė, plėsė ir vogė.

Gal jų ne vienas jau pabuvojo
Ir mūs žemelėj, mūs Lietuvoje?

Gal nuo ano, va, kraujuotų rankų
Saulė ir mano gryčioj nublanko?

Gal amžinai jau džiaugsmas ten žuveš? -
Te tad pajunta kerštą lietuvio!

Isako pulti, kartot neteko:
Šokom kaip vienas, puolém atakon.

Viena tematém ten tik, kur éjom:
Ne priešo dzotus, ne jo tranšéjas.

Matém už jųjų, tolumoj myliu,
Tą, kur nū kenčia, tą, kurią mylim!

Lietuvą matém mes nukankintą,
Ir laisvės saulę da, kur jai švinta!

DAINOS UŽGIMIMAS

Gimtajam paupy

Naktų žavumas! Gelių kvapnumas!
Tie pataléliai, minkštai pakloti!
Seklyčia rodos užburtais rūmais.
Tiktai mylėti, tiktai myluoti!

Švelniais varpeliais tyloj žvaigždėtoj
Gimtosios upės srovė čiurlena...
Tai buvo tuokart, kai šiose vietas' —
Gražiausios mezgės gal giesmės mano.

Paskui užslinko žiemos siutimas;
Patamso žvaigždės, ne tik saulelė
Ir mano džiaugsmui, ir mano šaliai.

O nūn lyg burtuos vėl visa mainos.
Ir nors tos dienos tik atminimuos,
Pradėtos tąsyk, nūn gema dainos!

1944

PAKELY BERLYNAN

Nuo Dusios lig Šešupės

Ten, kur Dusia, mūs ežerų gražuolė,
Kur Šešupėlė žaliomis pakrantėm,
Džiaugsmu nūn švyti gėlės, žvilga žolės,
Žmonėm ir gamtai ten išaušo šventė!

Tėvynės mūs mažoji Ukraina,
Kviečių žemelė, kraštas suvalkiečių,
Vėl vėliavų aguonomis dabinas,
Vėl žmonės ten — laisvos šalies piliečiai.

Kaip Nemunas atūžė, atskubéjo
Vaduotojų pulkai, ilgai lauktieji.
Ir laisvos vėl godelės čia lyg vėjai...

Sveiki, kariai, padarę kelią didį!
Jus Lietuvos palaiminimai lydi.
Drebék, Berlyne, juos rytoj išvydės!

1944

ATVADUOTAME KRAŠTE

Kaip smagu krašte šiandieną
Atvaduotame!
Tartum pačios plikos sienos
Džiūgauja namie.

Daug skaistesnė net saulutė.
Neateis jau ryt
Vokiškasis šuo pasiutės
Iš namų varyt.

Džiaukis, broli, džiūgauk! Dingo
Pančiai kruvini.
Kurt gyvenimo laimingo
Šiandie tu eini.

Nereikės rytais slapstyti
Ir drebét naktim,
Kad vienintelę karvytę
Taujisai atims.

Anksfi rytą atsikélés,
Eik darban ramus.
Čiulba paukščiai, kvepia gélės,
Džiaugias žemė mūs.

Vasarojai ir atolai
Laukia dalgijų va!
Karo audros jau nutolo,
Iš laukus eiva!

Šiemet moterys jau ramios
Bulvių kasti eis.
Kasis sau, ant savo žemės,
Valgys su vaikais.

Susiveš gražiai į kluonus
Iš laukų javus.
Bus ir sau, ir kraštui duonos.
Ir skatiko bus.

Po darbų ramiai sugulę,
Migs visi saldžiai,
Kol prikels į ryto kūlę
Juos antri gaidžiai.

1944

TURINYS

	<i>Psl.</i>
L. Gira. K. Doveika	3
Mūsų dainos	7
Naktį	8
Mano kraštas	9
Ne margi sakalėliai	11
Valio, dalgele	12
Sveikas, viesule	13
Trys berželiai	14
Dainius ir žmonės	15
Pavasarėjant	17
Džiugios dienos	18
Fašistai Lietuvos kaime	19
Nuo Uralo gaudžia vėjai	22
Nenugalima šalis	25
Žalgirio Lietuva	32
Kareiviška dainelė	40
Dainos užgimimas	44
Pakely Berlynan	44
Atvaduotame krašte	45

Школьная библиотека
Людас Гира

На литовском языке

Государственное издательство педагогической литературы
Литовской ССР. Каunas

Mokinio biblioteka Liudas Gira

Redaktorius *G. Daugėla*,

Techn. redaktorius *A. Gegužis*. Korektore *M. Stirbienė*.
Viršelis dail. *J. Gaučo*. Dailininkas *V. Bačėnas*. Men. redaktorius *L. Rymeikis*.

Duota rinkti 1956 m. balandžio mén. 18 d. Pasirašyta spausdinti 1956 m. gegužės
mén. 28 d. Popierius 84×108¹/32. 1,23 apskait. spaudos lanko; 1,96 leidyb. lanko.

Tiražas 12.000 egz. LV 03110.

Valstybinė Pedagoginės Literatūros Leidykla Kaune, Donelaičio 2a.
Leidinio Nr. 1822.

Spausdino Valst. V. Kapsuko-Mickevičiaus vardo spaustuvė Kaune, Lenino pr. 23.
Užsakymo Nr. 1031. Kaina 50 kap.